తై. సా. 31
H 872
శాఖ గ్రంథాలయం,
ముర[illegible]

మల్లె తోట

మాలతి పుట్టింటికి వచ్చి పదిరోజులైనా కాకుండానే, వనమాలి ఆమెకోసం రావడం అందరికీ బాగానే వుంది కాని, వచ్చినవాడు నాలుగు రోజులన్నా ఉండకముందే భార్యను తీసుకువెళ్తా ననడం ఎవరికీ నచ్చ లేదు. మాలతి తల్లి మీనాక్షి, కూతుర్ని చాటుకు పిలిచి "అంత మాత్రం నచ్చచెప్పలేవూ మీ ఆయనకి? వచ్చేనెల్లో పండగ వస్తూండె; తొలి పండక్కి ఎట్లాగూ మీరిద్దరూ వచ్చి భోంచేసి బట్టలు కట్టుకుని వెళ్ళాలాయే; ఇంతలో వెళ్ళడం, రావడం దేనికీ? పండక్కి మీఅన్నయ్య వెళ్ళి ఆయన్ని పిలుచుకువస్తే, పండగయ్యాక యిద్దరూ వెళ్దురుగాని," అన్నది.

మాలతి 'సరే' నంది, కాని వనమాలి ఒప్పుకోలేదు. "నాకక్కడ తోచడం లేదంటే నమ్మవేం? నీకిక్కడ బాగానే తోస్తూ[illegible] బాగుంది; అందుకే వుంటా, నంటున్నావు," అని నిష్ఠూరమాడాడు. మాలతి నిస్స హాయంగా భర్త వెంట బయలుదేరింది. మాలతి తండ్రి రాజ[illegible] సంతో షించినా, మీనాక్షికి మాత్రం ఒళ్ళు మండిపోయింది, కూతు[illegible]

మాలతికి పెళ్ళయి ఆరునెలలయింది. వనమాలితో [illegible]గించ[illegible] ఒక[illegible] ఆమెకు చాలా హాయిగానే వున్నా, ఒక్కొక్కసారి, త్రిగ[illegible] కునే సర్కసు పిల్లలాగ ఫీలయ్యేది. తండ్రి చెప్పించిన [illegible] దోసిన లోకరీతులతో, జీవిత సత్యాలతో మాలతి ఇ[illegible]

సహజమైన హృదయలాలిత్యాన్ని కోల్పోయి మనోదార్ఢ్యాన్ని పెంచుకుంది. ఆమె ఆలోచనలు, ఆ వయసు అందరి ఆడపిల్లల వూహల్లాగా ఆకాశంలో తేలిపోయేవి కావు. పాతిపెట్టిన స్థంభాల్లాగా నిజమైనవిగా, నిలిచేవిగా వుండేవి. వనమాలి సంగతి వేరు. ఆడవాళ్ళలోనే అపురూపమైన భావ సౌకుమార్యం అతనికి జన్మతో వచ్చిన సంపద. పిల్లగాలికైనా కదిలి పోయే చిగురుటాకులాంటి దతని మనసు. అతనికి గుర్తు నిలవకముందే తండ్రి గతించడం, తల్లికి ఏకైక పుత్రుడు కావడం, రెండు తరాలకు సరిపడా ఆస్థి వుండడం అతన్ని రాటుతేలకుండా చేశాయి. పెళ్ళిచూపులకు వెళ్ళిన వనమాలి కోమలవల్లికలాంటి మాలతిని చూసి ముగ్ధుడయ్యాడు.

నవ్వీనవ్వని ఆమె పెదవులు వికసితా వికసితమైన గులాబిని గుర్తు తెస్తే పారవశ్యం పొందాడు. బి. యస్సి. పరీక్ష లయిన వారానికే పెళ్ళ యింది మాలతికి. వెంటనే అత్తవారింటికి వెళ్ళింది. వేసవికాలం, మల్లె పూలలో ముంచి లేవనెత్తాడు భార్యను వనమాలి. అతడు ప్రొద్దునా సాయంత్రం తోటపని స్వయంగా చూసుకునేవాడు. మాలతి కాస్త కొత్త తీరాక ఒకరోజు భర్త తోటలో వుండగా వెళ్ళింది. వనమాలి సంబరంగా ఒక సంపెంగపువ్వు కోసి భార్యకిచ్చాడు. క్రమంగా ప్రతిరోజూ భర్తకు తోటపనిలో సాయం చెయ్యడం అలవాటయ్యింది మాలతికి.

ఓ రోజు గాలిపాటుకు మాలతి చీరచెంగు గులాబిముల్లుకు తగులు కున్నది. ఎవర్లో లాగినట్లు కాగా 'అబ్బా' అన్నది. వనమాలి మురిపెంగా ఆమె కొంగు [illegible]డిపిస్తూ, భార్యను నిలువెల్లా పరికిస్తూ! "మాలతీ, సుగాత్రీ!" అన్నాడు తన్మయంగా. ప్రొద్దున, సాయంత్రం స్వయంగా [illegible] [illegible]య కిచ్చేవాడు. "మాలతీ! ఏడు వారాల సొమ్ములు యివ్వ [illegible] వారాల పువ్వు లివ్వగలను నీకు," అనేవాడు, తన తోట [illegible] పూలను గర్వంగా చూస్తూ. శుక్లపక్షాన ఒకనాటి సంధ్య [illegible]టలోని అన్ని రకాల పూలుకోసి, భార్యకిచ్చి, 'మాల [illegible]న్నాడు. మాలతి పూలు కడుతుంటే కన్నార్పకుండా

భర్తతో. [illegible]

చూస్తూ, "పూలు కట్టడం యింకో రకంగా రాదా నీకు? రోజూ ఇల్లాగే కడతావేం?"

మాలతి తెల్లబోయింది. "మీరు మరీనూ, పూలు యింకెట్లా కడతారండీ?" అన్నది.

వనమాలి దిగ్గున లేచివెళ్ళి, అల్మారాలోంచి ఒక పుస్తకం తీసుకొచ్చాడు. కాసేపు వెదికి ఓ పేజీ తీశాడు. అట్టమీద పేరు చూసింది మాలతి. విశ్వనాథవారి ఏకవీర. ఏకవీర రెండుదారాలతో బిగించినదట పూలన్నీ. ఒక దారం లాగితే మాల పెద్దదై అన్ని పూలూ కనపడతాయట. రెండో దారం లాగితే మాల కుదించుకుని చిన్నపూలన్నీ పెద్దపూల చాటున దాక్కుంటాయట! కనిపించని పూల వాసనకు ఆశ్చర్యం కలగదూ?

మాలతి నవ్వి "ఇదంతా నిజమంటారా-కవి చమత్కృతి గాని! ఏమో! యిటువంటి పూమాల నే నెరుగను. నా దగ్గర వున్న చేతిసంచులు మాత్రం యిట్లాగే ఒక దారానికి తెరుచుకుని, ఇంకో దారానికి మూసుకుంటాయి." అన్నది.

ఓ సాయంత్రం వనమాలి మొల్లపూలు కోసుకొచ్చి, భార్య చేతికిచ్చాడు. మాలతి మాల కడుతూ "ఇది తెలుగు పువ్వుకాదు, మద్రాసు పువ్వు," అంది.

వనమాలికి పళ్ళుమండి, "ఔను, మొల్ల రామాయణం అరవంలో వ్రాసింది!" అన్నాడు. అతని కోపానికి నవ్వు వచ్చింది మాలతికి. "ఔను మాలతీ! మొల్లపూలే కుందపుష్పాలు. కుందమాల నాటకం చదివావా నువ్వు? తేలిగ్గా బిడ్డను ఎత్తుకుంటే రోజూ ఒక కుం[illegible] కాను కిస్తానని గంగానదికి మ్రొక్కుకుందట నెలలు నిండిన [illegible]గించి[illegible] ఒక ఆశ్రమంలోని స్త్రీలకు, స్నానాలవేళ పురుషుల కళ్ళబడకు[illegible] డట. ఒకరోజు రాముడు ఆ దారిన వస్తుంటే స్నానం[illegible] భర్తను చూసిందట. ముఖం కడుక్కొని మంచినీళ్ళ[illegible] రాముడు గంగనీళ్ళ దోసిలి పట్టాడట. గంగా తర[illegible]

రాముని దోసిటిలోకి చేర్చాయట. ఆయనకు సీత తనూస్పర్శ గుర్తుకు వచ్చి ఒళ్ళు ఝల్లుమందట. కుందమాలను ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ, ఇట్లా పూలు కట్టడం నా సీతకు తప్ప ఎవరికీ రాదే? ఇదెట్లా వచ్చిందిక్క-డకు?' అనుకున్నాడట. భార్యను తల్చుకుని వాపోయాడట. అంతటి దీర్ఘ వియోగంలో కూడ భర్తకు తనమీద అనురాగం అంతరించలేదని తెలుసు కున్న సీత సంతోషాన్ని వూహించుకో!" అన్నాడు వనమాలి.

మాలతి భర్తవంక చూస్తూ, "అన్నిటికన్నా విచిత్రం - మీరింతటి సాహిత్యాభిలాషులూ, సౌందర్యారాధకులూ కావడం; నేను ఫిజిక్సులో డిగ్రీ తీసుకోవడం!" అన్నది.

"ఔను, నీ కంఠ మాధుర్యానికి మీ నాన్నగారు నీకు సంగీతం చెప్పించి వుంటే, లోకానికి సేవచేసి వుండేవారు! ఐనా ఫిజిక్సయితే నేం, కెమిస్ట్రీ అయితేనేం, ప్రకృతి సౌందర్యంలో ఆసక్తి కలిగి వుండడానికి ఏమి అడ్డు? ఆ మధ్య సి. వి. రామన్, గులాబిపూల రంగుల గురించి ఒక పెద్ద వ్యాసం వ్రాశారు! అందాన్ని చూడగలగాలే కాని అన్ని పూలూ అందమైనవే! ఎంకి గరికపూలు మాలకట్టేదట!" అన్నాడు వనమాలి.

పువ్వూ తావిలాగ కలసిపోయిన కొడుకు కోడళ్ళను చూసి మురిసి పోయింది వనమాలి తల్లి.

సుఖం, ధనంకన్నా చంచలమైనది. రెండేళ్ళు తిరక్కుండానే మాలతి నుదుటి బొట్టు చెరిగిపోయింది. స్నేహితుని పెళ్ళికోసం ప్రయాణ మైన వనమాలి పెళ్ళిల్లు చేరకుండానే రైలు ప్రమాదంలో మరణించాడు. "మామిడిచెట్టు-మాధవీలత" చందమైంది మాలతి బ్రతుకు. వనమాలి తల్లి మీనాక్షితో "కొడుకు పోయినా కోడలు నాకు బరువు కాదు. కాని ఒకరి ఎదురుగా [illegible] కూర్చుని ఏడవడంకన్నా చేసేది ఏముంది? తీసుకు [illegible] చదివిస్తారో, మళ్ళీ పెళ్ళి చేస్తారో మీ ఇష్టం! ఎక్క-[illegible]ంగా వుంటే చాలు," అన్నది.

[illegible] పుట్టింటికి వచ్చి ఆరునెలలైనా దుఃఖం నుంచి తేరుకో[illegible] ప్రకాశానికి చెల్లెలి దుఃఖం భరించరానిదిగా తయా

రైంది. ఏకైక పుత్రిక వైధవ్యం అసహనమయిపోయింది మీనాక్షికి. ఎన్నడూ భర్త మాటకు బదులాడని మనిషి చీటికి మాటికి భర్తమీద విసుక్కుని కోపం చల్లార్చుకోడం మొదలుపెట్టింది. రాత్రిళ్ళు రెండు గంటల దాకా చదివే కూతుర్నీ, అందుకు ప్రోత్సహించే భర్తనూ చూచి "ఆడపిల్లలు ఆడుతూ పాడుతూ చదివితే చాలదుటండీ? క్లాసు రాకపోతే కొంప అంటుకునే దేముంది?" అనేది.

రాజారావు "ఎట్లాగూ చదువుతున్నది కనుక ఆ డిగ్రీ కాస్తా గట్టిగానే వుండడం మంచిది. ఏరోజు ఎట్లా వస్తుందో ఎవరికి తెలుసు? మా అక్కను చూడు మీ చెల్లెల్ని చూడు. మన పిల్లకటువంటి కష్టాలు రాకూడదు," అనేవాడు. రాజారావు అక్క బాలవితంతువు; జీవితమంతా రాజారావు పెద్దన్న యింట్లో వంట చేస్తూనే గడిపింది. మీనాక్షి మరిది త్రాగి వచ్చి భార్యను కొడుతుంటే, ఆ యిల్లాలు పడలేక పిల్లలతోసహా వెళ్ళి పుట్టింట్లో స్థిరపడిపోయింది. "చిన్నప్పటినుంచీ మీ మనసులో, మాటలో మీ అక్క గతి మెదలి మెదలి నా బిడ్డకు అదే గతి పట్టింది. అంతా మీ నోటిచలవే!" అని పోట్లాడేది మీనాక్షి భర్తతో. రాజారావు కూతుర్ని జీవించడానికి తయారుచెయ్యకుండా, జీవితాన్ని ఎదుర్కొడానికి తయారు చేశాడు. చివరకు పూర్తిగా ఓడిపొయ్యాడు. పదేళ్ళు తండ్రి యిచ్చిన శిక్షణ అంతా రెండేళ్ళ భర్త సాహచర్యభాగ్యాన, నామరూపాలు లేకుండా పోయింది. ఆడపిల్లలకోసం డబ్బే కాదు, బుద్ధి ఖర్చుపెట్టడంకూడ దండగే! కూతుర్ని యం. యస్సి. చదవమంటే, చదవనని భీష్మించుకు కూర్చుంది. తండ్రి నయానా, భయానా చెప్పినా వినలేదు. రాజారావు కళ్ళ నీళ్ళు తిరగ్గా భార్యతో "చచ్చిన పాముని మీనా! ఎందు కింకా నన్ను కొడతావు?" అన్నాడు.

మాలతి అన్న ప్రకాశం, చెల్లెల్ని బుజ్జగించగా, బుజ్జగించగా ఒక నాడు, "అన్నయ్యా! మనింటి ప్రక్క ఖాళీస్థలానికి కాస్త [illegible] తీగ వేయిద్దామా?" నాకు మల్లెతోట వేసుకోవాలనుం[illegible] ప్రకాశం ఆశ్చర్యంగా "హాయిగా యం. యస్సి. చదవకం[illegible] ఏమిటమ్మా?" అన్నాడు.

మాలతి కళ్ళనీళ్ళు ఆపుకుంటూ "అన్నయ్యా! నన్ను నాన్న,
వారికి కాళ్ళు కడిగి కన్యాదానం చేశారు! ఇంకేమి హక్కుంది మీకు నా
మీద? యం. యస్సి. చదివితే పుట్టింటికి విశ్వాసపాత్రురాల నవుతాను.
మల్లెతోట పెంచితే నా భర్తకి 'లాయల్టీ' చూపిన దాన్నవుతాను" అంది.
ప్రకాశం తన చెల్లెలు ఇంత గాఢంగా భర్తను ప్రేమించినదని వూహించ
లేదు. ఎట్లయినా ఆమె మనసు కాస్త బాగుండడమే కావలసినదని మల్లె
తోట వెయ్యడానికి ఏర్పాట్లు చేశాడు. చెల్లెల్ని వెంటబెట్టుకుని నర్సరీ
లన్నీ తిరిగి, రకరకాల మల్లెలు, జాజులు, పారిజాతాలు తీసుకువచ్చి
నాటించాడు తోటలో. రోజూ రెండుపూటలా తోటపని స్వయంగా
చూడ్డంతో మాలతికి ఆకలై మామూలుగా భోంచెయ్యడం మొదలు
పెట్టింది. మీనాక్షి కిదే పదివే లనిపించింది. ఆరునెల లయ్యేసరికి ఒక
బొడ్డుమల్లె అంటు మొగ్గ తొడిగింది. మాలతికి పట్టరాని సంతోషం కలి
గింది. మొగ్గ పెద్దదవుతుంటే రోజుకు పదిసార్లయినా వెళ్ళి చూసేది.
తన గదిలోకి వెళ్ళి వనమాలి ఫొటో ముందు నిలబడి, ఇంకా వారం
రోజులాగు, ఇంకా నాలుగురోజు లాగు, ఇంకొక్క రోజాగు, నా మొదటి
మల్లెను నీకు చూపిస్తా; నీ కిస్తా" ననేది. వేరే ధ్యాస లేకుండా, అస్త
మానం తోటచుట్టూ తిరిగే కూతుర్ని చూచి "రెండేళ్ళ కాపరానికి ఒక
నలుసైనా కలిగివుంటే, ఇంత పిచ్చనబడేది కాదు," అనుకునేది మీనాక్షి
కళ్ళు తుడుచుకుంటూ.

ఒకసారి ప్రకాశం ఏదో పనిమీద ఢిల్లీ వెళ్ళివస్తూ ఒక మల్లెఅంటు
తెచ్చిచ్చాడు చెల్లెలికి. దాని ఆకులు క్రోటన్ ఆకుల్లాగా పైన పచ్చగా
అడుగున ఎర్రగా వున్నాయి. పేరు 'నక్షత్రమల్లె' అని చెప్పాడు. తొట్టిలో
నాటింది మాలతి. వారం రోజులకే ఆకులన్నీ రాలిపోవడం, కొత్తచిగురు
రాకపోవడం చూచి బెంగపడింది మాలతి. ప్రకాశం ఎగ్రికల్చరల్ కాలేజి
భ[illegible]గారికు చూపించాడు మల్లెమొక్కను. ఆయన పరీక్ష చేసి
"[illegible] పుల్లీ లేదు. మీరు తొట్టిలో పోసిన మట్టి దానికి సరిపడదులా
[illegible]కు ఏరకం మట్టి కావాలో హార్టికల్చరిస్టు నడగండి,

చెప్తారు," అన్నాడు. ఆ సాయంత్రం హార్టికల్చర్ ప్రొఫెసరు డాక్టరు మురారిని యింటికి తీసుకువచ్చి చూపించాడు. ఆ తోట చూసి ఆయన "కమర్షియల్ పెంపకమా?" అనడిగాడు. ప్రకాశం ఒంటరిగా మురారికి చెల్లెలి దీనగాథ వినిపించాడు.

మురారి శ్రద్ధవలన నక్షత్రమల్లె చిగురు వేసింది. మాలతి సంతోషంగా "మాస్టారూ, మీ మేలు మర్చిపోలేను;" అంది. మురారి ఆశ్చర్యంగా "ఏమిటమ్మా అంత సీరియస్‌గా తీసుకుంటావు. పోనీ ఆ అంటు చచ్చిపోయిందే అనుకో! దానికి బెంగపడ్డం దేనికి?" అన్నాడు.

"అట్లా అనకండి మాస్టారూ! నేను బ్రతికుండగా ఈ తోటలో ఒక్క మల్లెమొక్క గూడ చావగూడదు," అంది మాలతి.

ఆ యింటి స్నేహితు డయ్యాడు మురారి. తరచు వచ్చి తోట చూసివెళ్ళేవాడు. మాలతికి మల్లెలంటు త్రొక్కడం గ్రాఫ్టు (grafting) చెయ్యడం నేర్పాడు. నక్షత్రమల్లె పూసింది. కాని రోజు నాలుగు పూలకంటే ఎక్కువ పూసేది కాదు. మురారి ఆలోచించి సమృద్ధిగా పూసే తీగమల్లెను, నక్షత్రమల్లెను కలిపి గ్రాఫ్టు చేసేడు. క్రొత్త అంటు పూతకు వచ్చి, ఆకు కనపడకుండా పూలు పూసింది. మాలతి పొంగిపోయింది. "దీనికి ఏం పేరు పెడదాం మాస్టారూ?" అనడిగింది.

మురారి "అడుగు మల్లె" అన్నాడు.

మాలతికా పేరు నచ్చలేదు. "అదేం పేరు?" అన్నది.

"ఔనమ్మా! అడుగుకు మించి ఎదగకుండా పూలుపూసే మల్లె మరి" అన్నాడు. ఒకనాడు మురారి రెండు మల్లెజాతులను క్రాస్‌చెయ్యడం చూసిన మాలతి అతడు వెళ్ళిం తర్వాత మరి రెండు జాతులు తను క్రాస్ చేసి, మర్నాడు మురారి రాగానే ఆ సంగతి చెప్పింది. మురారి నవ్వి "నువ్వు చేసింది దండగ పని!" అన్నాడు.

"అదేమిటి మాస్టారూ?" అంది మాలతి.

"ఔను మాలతీ! మల్లెల్లో నాలుగయిదు రకాల్లోతప్ప గింజ పట్టదు. గింజపట్టని జాతుల్ని నువ్వు క్రాస్‌జేసి ఏమి లాభం? నువ్వు గ్రాఫ్టు చెయ్యటం బాగా నేర్చుకో" అన్నాడు. మాలతి కష్టపడి చేసిన ప్రయోగాల్లో ఒక్కటి మాత్రం ఫలించింది. జాజిపువ్వు, మొల్లపువ్వు కలిపి చేసిన చెట్టు బ్రతికి మొగ్గ తొడిగింది. జాజికన్నా చిన్న పువ్వు, మొల్లకన్నా పెద్ద పువ్వు. రెండు పరిమళాలు జోడించుకుని పువ్వుపూసింది. ఆ అంటుకు మాలతి "వనప్రియ" అని పేరు పెట్టింది. మురారి కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. "యింత గాఢమైన అనురాగాన్ని పొందగల్గిన నీ భర్త ఎంత అదృష్టవంతుడో, అంతటి అనురాగాన్ని అనుభవించలేక పోయినందుకు అంతటి దురదృష్టవంతుడు?" అన్నాడు. మాలతి గాలి తాకిన లతలాగా కదిలిపోయింది. "మ్యాస్టారూ! ఒక నిజం చెప్తాను మీకు-కన్‌ఫెషన్ అనుకోండి. నా భర్త నన్ను ప్రేమించారు; ఆరాధించారు. ఆయన వున్నపుడు నేను చూపింది కేవలం కృతజ్ఞత. పెళ్ళయినపుడు నా మనసు రాయికన్నా భిన్నమైనది కాదు. లోకంలో దాంపత్యమే నిజం. అందులో స్నేహ సౌహార్ద్రాలు సహజం. కాని ప్రేమ చాలా అరుదైనదనుకున్నాను. ఒక్కోసారి ఆయన నా కోసం పడే ఆరాటం, నాకు అర్థం లేనిదిగా, విసుగ్గా అనిపించేది. కాని ఆయన కళ్ళలోని ఆరాధన, వేడుకోలు చూస్తే కృతజ్ఞతా, జాలీ పొంగివచ్చేవి నాకు నా కిష్టంలేని ఎన్నో పనులు నోరు మూసుకుని చేసేదాన్ని ఆయన సంతృప్తికోసం! ఆయన నిద్రబోయేటప్పుడు నామీద నాకు అసహ్యం కలిగేది- 'ఎందుకింత బానిసగా తయారవుతున్నా నని!' మళ్ళీ తెల్లవారి లేస్తే వారి కళ్ళు నన్నూ, నా మనసునూ జయించేవి. క్రమంగా వారి సాహచర్యంలో నా హృదయం కరిగిపోయింది. నాకు ప్రేమించడం అంటే ఏమిటో తెలిసివచ్చింది. ప్రేమ పొందడంకన్నా ప్రేమించడం ఎంత బాగుంటుందో తెలిసింది. సరిగ్గా ఆ తరుణంలోనే వారు నాకు లేకుండా పోయారు. కరిగిన నా హృదయం మళ్ళీ ఘనీభవించలేదు. బ్రతికుండగా [illegible] వడం నా దురదృష్టమో, వారి దురదృష్టమో నాకు తెలి[illegible] రంగా నా శేషజీవితాన్ని వారి స్మృతితోనే నింపుకోవా

లనుకున్నాను." అన్నది ఏడుస్తూ. పాతికేళ్ళన్నా నిండని మాలతి వైధవ్య
దుఃఖం మురారి మనసును కలచివేసింది.

ఒకనాడు మురారి వచ్చి అరగంటైనా, మాలతి గదిలోంచి బైటకు
రాలేదు. ప్రకాశం చెల్లెల్ని పలుసార్లు పిలిచాడు. ఆమె రాలేదు. ఆశ్చ
ర్యంగా మురారిని వెంటబెట్టుకుని "రండి చూద్దాం. ఏం తపస్సు
చేస్తోందో," అని వెళ్ళి చెల్లెలి గది తలుపులు దబదబా బాదాడు. కాసేపటికి
మాలతి తలుపు తీసింది. ప్రకాశం, మురారి మ్రాన్పడిపోయారు. మాలతి
మాట్లాడకుండా గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది. సరిగంచు పట్టుచీర కట్టుకుంది.
జడలో మల్లెపూలు పెట్టుకుంది. నుదుట బొట్టు పెట్టుకుంది. ప్రకాశం
నెమ్మదిగా తలుపులు చేరవేసి వెళ్ళిపోయాడు. మురారి మళ్ళీ నాలుగో
రోజు వచ్చాడు. మాలతితో, తోటలోకి వెళ్ళాడు. కాని ఆమెతో సహ
జంగా మాట్లాడలేకపోయాడు. మాలతి నవ్వుతూ "మాస్టారూ! ఏమి
టాలోచిస్తున్నారు? మొన్నటి నావేషం గురించా?" అంది.

మురారి వింతగా చూచాడామె వంక. బదులు చెప్పలేదు.
"మాస్టారూ! ఆ రోజు మావారి పుట్టినరోజు. వారి కిష్టమైనట్లు అలంక
రించుకుని, వారి ఫోటోకు ఒక మల్లెదండ వెయ్యడంకన్నా నేను వారి
కేమివ్వగలను చెప్పండి? ఆరోజు కట్టుకున్న నెమలీకరంగు చీరంటే
వారికి యిష్టం. అది కట్టుకున్నరోజు 'మాలతీ మయూరీ' అని పిలిచేవారు
ముద్దుగా. వారి పుట్టినరోజున ఏడుస్తూ ఎట్లా కూర్చోను? ఎప్పుడైనా నా
కళ్ళ నీళ్ళు తిరిగితే వారికి బోలెడంత కోపం వచ్చేది, చిరాకు పడిపోయే
వారు! నిజం, ఆ రోజంతా నేను ఏడవలేదు. నవ్వుతూ వారి ఫోటో
ముందు కూర్చుండిపోయాను" అన్నది మాలతి.

మాలతికి మురారి దగ్గర గతించిపోయిన అను[illegible]వాలు బిగ్గరగా
గుర్తుకు తెచ్చుకోవడం అలవాటయింది. "అస్తమానం నన్ను పిలుస్తుండే
వారు మాస్టారూ! ఒకసారి 'ఎందుకండీ అట్లా విసుగులేకుం[illegible]ప్పుడూ పిల
స్తూనే వుంటారని' విసుక్కున్నాను. దానికి 'ఏం పిలిస్తే [illegible]

ఇష్టం, నీ పేరంటే ఇష్టం! నామీద దయదలచి మీ అమ్మా నాన్నా నీకు చాలామంది తెలుగువాళ్ళ లాగ ధనలక్ష్మి, గజలక్ష్మి వెంకటలక్ష్మి అని పేరు పెట్టలేదు. నీ పేరు ఎంత బాగుంది? కాళిదాసుక్కూడా ఇష్టంమాలతీ పుష్పాలంటే! ఆయన నాయికలు లోధ్రపుష్పాల పుప్పొడిని చెక్కిళ్ళ కద్దుకునేవారట. కదంబపుష్పాలు, మాలతి మొగ్గలు తల్లో ధరించేవారట. కర్ణాభరణాలుగా ధరించిన శిరీషపుష్పాల కేసరాలు ఆ ముద్దరాళ్ళ చెక్కిళ్ళను తాకుతుండేవట. చేత్తో తామరపువ్వు పుచ్చుకుని ఒయ్యారంగా నడిచేవారట. మాలతీ! ఋతుసంహారం చదివావా నువ్వు? ఎన్నిరకాల చెట్లు - ఎన్ని పుష్పాలు-ఎన్ని పరిమళాలు? మన దేశంలోని ప్రకృతి సౌందర్యాన్నంతా దోచుకుని కావ్యాలు వ్రాశా డాయన.' అన్నారు. వారికి ఊళ్ళు తిరగడం అంటే సరదా! ఎన్ని ఊళ్ళు తిరిగామో లెఖ్ఖలేదు. చూసిన ఒక్కొక్క వూళ్ళోనూ గుర్తుకు ఒక చీరో, గాజులో, ఆఖరికి చెప్పులైనా కొనేవారు నాకు. ఓనాడు తొమ్మిది గజాల పూనాచీర కచ్చపోసి కట్టుకోమన్నారు. కట్టుకుని వస్తే, రాళ్ళకమ్మలు తీసి ముత్యాలకమ్మలు పెట్టుకోమన్నారు. ఇంకోరోజు అడ్డచారల ఢాకా చీర బెంగాలీ కట్టు కట్టమన్నారు. కాళ్ళకు పారాణి పెట్టుకుని క్రొత్తచీర కట్టుకున్నాను-మురిపెంగా చూస్తూ, బల్లమీదున్న తాళాలగుత్తి తీసి నా చెంగుకు ముడివేశారు. ఇంకోరోజు తిరువనంతపురంలో కొన్న సరిగంచు పంచె వల్లెవాటు వేసుకున్నాను. జడ విప్పి జారుముడి వేసుకో అన్నారు. నా తల్లోకి పూలు వారే కోసిచ్చేవారు మాస్టారూ! ఒకరోజు గులాబులు, ఇంకోరోజు సంపెంగలు, ఇంకోరోజు మొగలిరేకులు, మరునాడు పొగడపూలు, సాయంత్రాలు మాత్రం మల్లెలూ, జాజులే ఇచ్చేవారు. ఒకరోజు సాయంత్రం జుట్టు దువ్వి క్రొత్తరకంగా ముడి వేసుకుని ఒక ప్రక్కగా కటక్ ఫిలిగ్రీ పనిచేసిన వెండి తామర పువ్వు గుచ్చుకుని తోటలోకి వెళ్ళాను. వారు నన్ను చూచి వెండి పువ్వు తీసేసి అక్క[illegible] ఒకేఒక పెద్ద మల్లెపువ్వు పెట్టారు. నేను చిన్నపుచ్చుకున్నా [illegible]వ ళ్ళల్లోకి చూస్తూ, 'మగువ తల్లోని మల్లెపువ్వును శిఖరా[illegible]యంతో పోలుస్తాడొక కవి' అన్నారు. వారికి రసగుల్లా

అంటే మహాఇష్టం మాస్టారూ! అందుకని తరచు చేస్తుండేదాన్ని. ఒకరోజు నేను వంటింట్లో వుండగా వచ్చా రాయన. విరిగిన పాలు మూట కడుతుండగా చూశారు. 'అదేమిటి, పాలుఅన్నీ విరిగిపోయాయా' అనడిగారు. 'విరగలేదు, నేనే విరిచాను. పాలు విరగ్గొట్టకుండా రసగుల్లా లెట్లావస్తాయి? అన్నాను. ఆయన బాధగా 'అమృతంలాంటి పాలు విరగ్గొట్టి చేస్తారా రసగుల్లాలు? అవెంత రుచిగా వున్నాసరే, యిహ నేను తినను' అన్నారు. చూడండి మాస్టారూ! మాయింట్లో వాళ్ళకున్నూడా చెప్పని సంగతులన్నీ మీకు చెప్తున్నా. నేను వెకిలిదాన్ననీ, సిగ్గులేనిదాన్ననీ అనుకోరుగదా ?" అనడిగింది మాలతి.

కాస్త ఆశ్చర్యంగా "సరేగాని మాలతీ! నాతో మాత్రం ఎందుకు చెప్పాలనిపించింది నీకు?" అన్నాడు మురారి.

నవ్వుతూ, "నేను నిజం చెప్తే మీరేమీ అనుకోరుగదా! యీ కబుర్లే మా అమ్మకు చెప్పాననుకోండి-మాఅమ్మ సంతోషించదు, ఏడుస్తుంది. ఆ సరదాలు యీరోజు లేకుండా పోయినవన్న విచారమే ఆమె అనుభవించగలదు; గాని, ఆరోజుల్లోని అందాన్ని, ఆనందాన్ని గుర్తించి సంతోషించలేదు. మీరు నాకు పరాయివారు కనుక యీ విషయాల్లో మీకు విషాదం తోచ దనుకున్నాను." అన్నది; దిగులుముఖం పెట్టి మాలతి.

"మీరు పరాయివారు" అని ముఖం యెదట చెప్పగలిగిన ఆమె మనస్ఫూర్తికి మురారి సంతోషించాడు. భర్తతో గడిపిన అనుభవాలు యితరులతో చెప్పుకుంటే ఆమెకు మళ్ళీ అనుభవించిన ట్లుందేమోనని భావించాడు.

మురారి సలహాలతో అభివృద్ధి చెందిన మల్లెతోట ఊరంతా ప్రసిద్ధమయిపోయింది. పూర్వం మురారికి ఫలజాతుల్లోనే తప్ప పూల మొక్కల్లో అట్టే ఆసక్తిలేదు. మాలతికోసం పడిన శ్రమలో అతడు మల్లెజాతిగురించి చాలా చదివాడు; చాలా ప్రయోగాలు [illegible]; చాలా నేర్చుకున్నాడు. ఒకనాడు అర్ధరాత్రి ఆకస్మికంగా ఒక [illegible] దతనికి. ఆ తర్వాత ఆరునెలలు కష్టపడి "మల్లెలు-[illegible]

పుస్తకం వ్రాశాడు. అచ్చయింది. తొలిపలుకులో "ఆ పుస్తకం వ్రాయాలన్న ఉత్సాహం, మాలతి ప్రోత్సాహంవల్ల కలిగిన"దని వ్రాశాడు. అది మొదలైంది చెడ్డరోజులకు. యూనివర్శిటీలో విద్యార్థులు, తోటి అధ్యాపకులు, క్రమంగా ఊళ్ళోవాళ్ళు గుసగుసలు, వ్యంగ్యోక్తులు, నవ్వుకోడాలు మొదలుపెట్టారు. "విరజాజుల అందం వితంతు సహవాసంలో తెలిసిందట పాపం!" అన్నారంతా. మురారి భార్య నానా ఏడ్పూ ఏడ్చి 'మీరింక వాళ్ళింటికెళ్ళి ఆ పిల్లను చూస్తే నేను నూతిలో దూకుతాను.' అన్నది. వారం తిరక్కుండా ప్రకాశం మురారిదగ్గరకెళ్ళి "ఇంత పెద్దవారు మీరు. మీకు లోకరీతులు నేను చెప్పవలసినవాణ్ణి కాదు. నా చెల్లెలి బ్రతుకు ఎంతటి దీనమైందో మీకు తెల్సు. దాన్నిట్లా నలుగురిలో నవ్వుల పాలు చెయ్యడం భావ్యమా? పెద్దవారు మీరు, మీ కూతురికి వుండదగ్గ వయస్సు దానికి! మీకీ చాపల్యమెలా కలిగింది?" అన్నాడు.

మురారికి ప్రకాశాన్ని చూస్తే అసహ్యమేసింది.

"ప్రకాశం! నాలుగురోజుల క్రిందట నా భార్య నాతో యీ విషయమై పోట్లాడింది. అట్టే చదువుకోనిది, ఆడది అని సరిపెట్టుకున్నాను- నువ్విలా మాట్లాడ్డం వింతగావుంది నాకు. మాలతి నా జీవితంలోకి రాకపోతే నాకు మల్లెలఅందం, జాజుల పరిమళం నిజంగానే తెలిసేవికావు. ఆమాట వ్రాయడం ఆమెకు నా కృతజ్ఞత చెప్పకోవడంగా భావించాను. నిజంగా నాలో చాపల్యమే వుంటే, అట్లా వ్రాయగలిగే సాహసం నాకుండేదికాదు. భయపడకు, మీ యింటి ఛాయలకు రానులే యింక." అన్నాడు మురారి.

పది[illegible]లుగా మురారి రాకపోవడంతో మాలతికి తోచలేదు. క్రొత్తగాచేసిన గ్రాఫ్టు మురారికి చూపించాలనుకుంది. విరజాజికి ఏదో పురుగుపట్టి[illegible] మొగ్గా వంకర తిరిగిపోతున్నది. బెంగపడ్డది మాలతి. [illegible] వెళ్ళి "మాస్టారొచ్చి చాలారోజులయిం దన్నయ్యా, వెళ్ళి [illegible]" అంది.

చిరాకుతో "మాలతీ బుద్ధి వుందా నీకు? మాస్టారు రాకపోతే మల్లెతోట వుండదా? వుండకపోతే నాశనం గానీయి! ఊరువాడంతా నవ్వుతున్నారు ఆయన్నీ, మనల్నీ చూసి. ఆయనతో నువ్వు అంత చనువుగా ఎందుకుండాల్సివచ్చింది? మాస్టారింక మనింటికి రారు. రాకూడదని ఆయన భార్య ఆంక్ష పెట్టిందట. నేనుకూడా చెప్పాను-యిహ మనింటికి రావద్దని." అన్నాడు ప్రకాశం.

ప్రకాశానికి అనుకోకుండా ఒక రోజు చూచిన మాలతి తిలక-పుష్పధారణ గుర్తుకువచ్చింది. చెల్లెలు మళ్ళీ సుమంగళి అయితే సంతోషించగల ప్రకాశం, ఆ ప్రేరణ మురారి స్నేహంవల్ల కలిగిందేమోనని చిరాకుపడ్డాడు. మబ్బులేని పిడుగుకు తట్టుకోలేకపోయింది మాలతి. గదిలోకి వెళ్ళి తలుపు మూసుకుంది. భర్త ఫోటో ముందు కూర్చుని ఏడ్చింది. "చూడు వనా! నువ్వు లేని అలుసు చూసుకుని మసిపూస్తున్నది నాకు లోకం! మల్లెపువ్వులో మధువే కాని విషముంటుందా వనా? నే నేం చెయ్యను? నువ్వు నాకు దక్కలేదు. నీ స్మృతిగా నిలుపుకున్న మల్లెతోట కూడ నాకు దక్కదా? రోజూ నిన్నలంకరించే యీ మల్లెల పరిమళంలో మాద్పు తోచిందా ప్రభూ! నే నేం చెయ్యాలి చెప్పు?" అని ఏడుస్తూ సొమ్మసిలిపోయింది.

మరునాడు తెల్లవారి కాఫీకి రాలేదు మాలతి. మీనాక్షి కూతురి గదిలోకి వెళ్ళి కెవ్వున కేకవేసింది. రాజారావు, ప్రకాశం పరిగెత్తారు మాలతి గదిలోకి. మీనాక్షి మాలతిమీద పడి ఏడుస్తోంది. మాలతి మంచం ప్రక్కనే టీపాయ్‌మీద ఉత్తరం కనపడింది. ప్రకాశం చేతులు వణుకుతుంటే విప్పి చదివాడు.

'అన్నా!

చెయ్యకూడని తప్పు చేశావు. నన్నే అనుమా[illegible]వు. యి[illegible] కేమి చేసినా నిన్ను క్షమించగలిగేదాన్ని!

మల్లెతోట, మీ బావకు ప్రతిరూపం నాకు! [illegible]

నశించితే నేను బ్రతికుండి చూడలేను. నేను పోతే మీరంతా ఏడుస్తారు. మల్లెతోట పోతే నేను ఏడుస్తాను. నాకు స్వార్థం హెచ్చు.

మనం మనుష్యులం. బ్రతికున్న వాళ్ళను సంతోష పెట్టడానికి సాధారణంగా కష్టపడం. పోయినవాళ్ళ ఆత్మశాంతికోసం ఏమైనా చేస్తాం. నేను పోతున్నాను కదా! నా ప్రియసోదరుడివిగా నా కోరిక తీరుస్తావా? మల్లెతోట నాశనం కాకుండా మాస్టారికి అప్పగించు-మాస్టారు మనింటికి రావడానికి అడ్డు తీరిందిగా! అమ్మను, నాన్నను ఓదార్చు.

నీ

సోదరి, మాలతి'

ప్రకాశం పిచ్చివాడే అయ్యాడు. నెల్లాళ్ళ తర్వాత ప్రకాశం మురారికి జాబు వ్రాశాడు. మల్లెతోటను అతని "ఎక్స్‌పరిమెంటల్ గార్డెన్"గా చేసుకోమని బ్రతిమాలుతూ వ్రాశాడు. మాలతి ఆఖరి జాబు కూడ జతపరిచి పంపాడు. స్వయంగా వెళ్ళి మురారిని చూడ్డానికి ముఖం చెల్లలే దతనికి. ప్రకాశం వుత్తరాన్ని వెనక్కి త్రిప్పి జవాబు వ్రాసి పంపాడు మురారి.

'ప్రకాశం,

మా అమ్మా. నాన్నా పోయి చాల ఏళ్ళయింది. తద్దినాలు పెట్టడంలో నాకు నమ్మకంలేదు. పెట్టే అలవాటు లేదు.

నీ

మురారి.

మాలతి సంవత్సరీకం వచ్చేటప్పటికి మల్లెతోట సగానికి పైగా ఎండిపోయింది

---o---